

Oslo/27. september 2024
Vår ref.: INNVA

Deres Ref.: 24/3751

Høringssvar - Fritt rettsråd ved utvisning på grunn av ilagt straff eller særreaksjon, når utlendingen har barn i Norge.

Jussbuss viser til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet med høringsfrist 27. september 2024. Høringsuttalelsen følger under.

Vi takker for anledningen til å delta i høringsrunden, og er tilgjengelige for ytterligere kommentarer dersom dette skulle være ønskelig. Eventuelle spørsmål kan rettes til Jussbuss på telefon 22 84 29 00, alle hverdager mellom klokken 10.00 og 15.00, eller på e-post til innva@jussbuss.no.

Med vennlig hilsen
for Jussbuss v/ Innvandringsgruppa,

Sulekha Alemayehu
Elina Panea Berg
Solveig Brunvoll
Ingrid Johanne Riisøen Flaa
Merhawit Maria Melles
Hana Sofie Raca
Leah Eek Torrissen
Live Tønnessen Tveit

1. Om Jussbuss

Jussbuss er et studentdrevet rettshjelptiltak tilknyttet det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Vi har over 50 års erfaring med å tilby gratis rettshjelp til utsatte grupper i samfunnet. Innvandringsgruppen i Jussbuss jobber med ulike typer oppholdstillatelser, samt saker om statsborgerskap og utvisning for brudd på straffeloven. I 2023 registrerte Jussbuss 826 saker om utlendingsrett, og utvisningssaker utgjør den tredje største saks kategorien blant disse. På bakgrunn av disse erfaringene ønsker vi å kommentere regjeringens forslag til endringer i utlendingsforskriften.

2. Retten til fritt rettsråd ved utvisning på grunn av straffeloven må gjeninnføres

Jussbuss er positive til at departementet har startet arbeidet med å gjennomføre forslagene i Rettshjelpsutvalgets NOU 2020:5 Likhets for loven. Departementets forslag er likevel ikke i tråd med utvalgets anbefaling. Jussbuss mener anbefalingene må gjennomføres i sin helhet. Utvalget foreslår at «unntaket i § 92 første ledd andre punktum fjernes, slik at det gjeninnføres rett til fritt rettsråd ved utvisning på grunn av straffbare handlinger.»¹ Vi, i likhet med utvalget, støtter forslaget om å gjeninnføre utvisning på bakgrunn av straffbare forhold som et prioritert område for rettshjelp. Jussbuss er skuffet over at departementet har gjort et så stort innhugg i utvalgets forslag til fritt rettsråd, og at endringsforslaget kommer fire år etter utredningen ble publisert. Det er kritikkverdig at departementet ikke inkluderer nødvendig juridisk bistand i alle saker om utvisning, uavhengig av om utlendingen har barn i Norge eller ikke.

Utvisning er utlendingsforvaltningens mest inngripende reaksjonsmiddel, og innebærer et etterfølgende innreiseforbud som enten er tidsbegrenset til 1, 2, 5, eller 10 år eller varig. For EØS-borgere vil innreiseforbudet omfatte Norge, mens for tredjelandsborgere vil det omfatte hele Schengenområdet. Utvisning vil for mange medføre enten en tidsbegrenset eller varig splittelse fra familie og venner i Norge. Et utvisningsvedtak vil dermed kunne få store konsekvenser for den som utvises. Ettersom vilkårene som vurderes i utvisningssaker er vage og krever at utlendingsforvaltningen i stor grad utøver skjønn, er det vanskelig for utlendingen å ivareta sine egne interesser i saken på en tilfredsstillende måte uten bistand fra advokat.

Der utlendingen blir tilbudt fritt rettsråd vil man i større grad kunne ivareta deres rettssikkerhet ved å sikre en reell adgang til kontradiksjon, samt unngå at det oppstår misforståelser av regelverket som kan resultere i feil. Denne rettsikkerhetsgarantien vil være like viktig der utlendingen ikke har mindreårige barn i Norge. Vi ønsker også å bemerke at utvisningsvurderingen er en annen enn den som foretas i den utvistes straffesak, og at bistand i utvisningssaken ikke er en del av forsvareroppdraget. Utlendinger utvist på bakgrunn av straffeloven står dermed på like bar bakke som de som er utvist etter utlendingsloven. Dersom departementet likevel ikke ønsker å følge Rettshjelpsutvalgets anbefalinger, har vi følgende

¹ NOU 2020:5. (2020). *Likhet for loven – Lov om støtte til rettshjelp (rettshjelpsloven)*, s.237. Justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2020-5/id2700210/>

bemerkninger til endringsforslaget som vil i større grad styrke og ivareta rettssikkerheten til utlendinger i Norge.

2.1. Utlendinger med barn i andre Schengen-land må også omfattes

Det følger av ordlyden i forslaget at departementet kun søker å omfatte utlendinger med «barn i Norge». Jussbuss erfarer at det ikke blir vektlagt at klienter har barn i andre Schengen-land i vurderingen om hvorvidt den utviste forelderen skal bli innmeldt i SIS og få et innreiseforbud som gjelder for hele Schengenområdet. Vi mener det strider med EØS-retten at norske utlendingsmyndigheter kun tar norske barn i betraktning ved vurderingen av barnets beste i forholdsmessighetsvurderingen i utlendingsloven § 70.

Jussbuss erfarer også at foreldre kan ha opphold i Schengen-landet hvor de har barn, men at de har vansker med å dokumentere dette. Dette resulterer i at norske myndigheter utviser utlendinger fra Norge og Schengenområdet, og ber dem ta kontakt med det rette landets myndigheter for å slette SIS-innmeldingen. Jussbuss anser dette som unødvendig byråkratisk og mener det medfører store vanskeligheter for den utviste utlendingen. Vi har eksempelvis erfart at UDI har hatt vanskeligheter med å nå frem til italienske myndigheter. UDI har derfor bedt utlendingen selv ta kontakt for å dokumentere oppholdstillatelse i det aktuelle Schengen-landet.

2.2. Utlendinger med langvarig tilknytning til Norge må også omfattes

Utvisning medfører et stort inngrep i et menneskets liv, og dette rammer særlig de som har lang tilknytning til Norge, uavhengig av om den utviste har barn eller ikke. Det kan være snakk om utlendinger som har ektefelle, kjæreste, foreldre, søsken, voksne barn, nieser og nevøer i Norge, eller som har vært her i flere tiår og kom til Norge i ung alder – enten som barn eller ung voksen. De kan også være godt etablert gjennom arbeid, studier og andre sosiale nettverk. Utvisning vil i stor grad forhindre den enkelte i å opprettholde disse relasjonene. Av den grunn så mener Jussbuss at det bør gis fritt rettsråd ved utvisning av utlendinger med langvarig tilknytning til Norge også ved overtredelser av straffeloven, uavhengig av om den utviste har mindreårige barn eller ikke.

3. Endringene i stykkprisforskriften må gjøres i tråd med Rettshjelpsutvalgets forslag

Jussbuss viser til Rettshjelpsutvalgets forslag med tilhørende begrunnelse for at det skal gis samme stykkpris i saker om utvisning for brudd på straffeloven som for brudd på utlendingsloven. I utvisningssaker står man overfor svært skjønnspregede og sammensatte vurderinger som varierer ut fra den enkeltes forhold. Det er derfor viktig å sikre at advokatene som skal yte rettshjelp får tilstrekkelig antall timer til å foreta en grundig vurdering av saken. Vi mener departementet må hente erfaringer fra advokater som har

arbeidet med den aktuelle sakstypen opp mot UDI og UNE, for å avgjøre hvor mange timer som skal gis. Det er viktig at det gis en reell godtgjørelse for det arbeidet som må legges ned for å skrive klage i saker om utvisning.

I forslaget drøftes det også et alternativ hvor man kun tilbyr fritt rettsråd i klageomgangen i de sakene hvor det faktisk blir truffet et utvisningsvedtak. Jussbuss stiller seg kritiske til dette alternativet. Vi er av den oppfatning at de utlendingene som ikke får hjelp til å svare på et forhåndsvarsel om utvisning som regel har en større sjanse til å få et utvisningsvedtak. I tillegg erfarer vi gjennom vår saksbehandling at flere klienter ikke har tilstrekkelige språklige eller juridiske kunnskaper til å ivareta sine egne interesser og skrive et tilsvær. Dette gjelder særlig fengselsinnsatte som kan stå ovenfor flere praktiske hindringer, og er ofte avhengig av hjelp fra en kontaktbetjent for å komme med et tilsvær. Det er dermed viktig med juridisk bistand også ved forhåndsvarsel om utvisning, slik at utlendingen ikke avskjæres fra en viktig klagemulighet, da et forhåndsvarsel kan få selvstendig betydning.